

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 10

GESKIEDENIS

NOVEMBER 2006

Hierdie memorandum bestaan uit 20 bladsye.

1. AFDELING B: BRONGEBASEERDE VRAE

DIE NASIEN VAN BRONGEBASEERDE VRAE	
	• In die nasien van alle brongebaseerde vrae moet krediet toegeken word vir ander geldige en toepaslike standpunte, argumente, bewyse of voorbeelde. • In die toekenning van punte moet klem daarop geplaas word of die vereistes van die vraag aangespreek is of nie. • In hierdie riglyne vir nasien word die vereistes van die vraag (vaardighede wat aangespreek moet word) sowel as die vlak van vraagstelling aangedui in skuinsgedrukte skrif.

VLAKKE VIR BRONGEBASEERDE VRAE	
VLAK 1 (V 1)	• Onttrek inligting uit bronne • Organiseer inligting logies • Verduidelik historiese konsepte
VLAK 2 (V 2)	• Beoordeel bruikbaarheid van bronne • Identifiseer magsverhoudinge uit bronne
VLAK 3 (V 3)	• Ingewikkeld(kompleks)Interpretasies werk met meer as een bron(verduidelik verskille,ooreenkomste, vergelyk en kontras bronne) • Sintesiese statiese en grafiese inligting in duidelike en logiese vorm

2. UITGEBRUIDE SKRYWE

- NASIENERS MOET DAAROP LET DAT DIE INHOUD VAN DIE ANTWOORD GELEI SAL WORD DEUR DIE HANDBOEKE IN GEBRUIK BY DIE SPESIFIEKE SENTRUM.
- KANDIDATE MAG ENIGE ANDER TOEPASLIKE INLEIDING OF SAMEVATTING HÊ AS DIT WAT INGESLUIT IS BY DIE RIGLYN VIR DIE NASIEN VAN 'N SPESIFIEKE OPSTEL.
- IN DIE ASSESSERING VAN DIE "OPEN-ENDED" BRON-GEBASEERDE VRAE MOET ENIGE RELEVANTE RESPONS VAN DIE KANDIDAAT GEKREDITEER WORD.

Globale assessering van opstelle

Die opstelle sal holisties (globale) geassesseer word. Hierdie benadering vereis dat die opvoeder die totale produk as 'n geheel sal bepunt sonder om die samestellende dele te merk. Hierdie benadering moedig die leerder aan om 'n individuele mening aan te bied deur gebruik te maak van geselekteerde feitelike bewyse om 'n argument te ondersteun. Van die leerder sal nie verwag word om slegs "feite" uit te spoeg om sodoende 'n hoë punt te behaal nie. Dit sal leerders ook ontmoedig om "modelantwoorde" voor te berei en dit dan te reproduseer, sonder inagneming van die spesifieke vereistes van die vraag. Die holistiese nasien van opstelle gee krediet vir leerders se mening. Holistiese assessering, anders as inhoudgebaseerde nasien, penaliseer nie taalontoereikendhede nie, aangesien die klem op die volgende val:

- die konstruksie / daarstel van 'n argument;
- die toepaslike seleksie van feitelike bewyse om so 'n argument te ondersteun; en
- die leerder se interpretasie van die vraag.

Assesseringsprosedures van 'n opstel

1. Hou die sinopsis in gedagte wanneer die opstel nagesien word.
2. Met die eerste deurlees van die opstel moet regmerkies toegeken word vir 'n relevante inleiding (in die memorandum / riglyne vir nasien aangedui met 'n "bullet"); vir elke hoofmoment (in memorandum / riglyne vir nasien ook aangedui met 'n "bullet") en 'n relevante slotopmerking (in memorandum aangedui met 'n "bullet"), bv. In 'n antwoord met 5 hoofmomente sal daar 7 regmerkies wees.
3. Die volgende addisionele simbole kan ook gebruik word:

- inleiding, hoofaspekte en slotopmerking nie behoorlik gekontekstualiseer nie

- verkeerde stelling

- irrelevante stelling

- herhaling

R

- analise

A✓

- interpretasie

1✓

4. Met die eerste deurlees van die opstel word daar ook bepaal in watter mate die hoofmomente gedek is en die inhoudsvlak (op die matriks) word toegeken.

C	VLAK 3	

- Die tweede deurlees van 'n opstel sal bepalend wees vir die vlak (op die matriks) van die aanbieding.

C	VLAK 3	
P	VLAK 1	

- Ken 'n finale simbool en punt met behulp van die matriks.

C	VLAK 3	B+
P	VLAK 1	39

Die Matriks

Die kriteria waarvolgens die opstel geassesseer sal word, is m.b.v. 'n matriks georden en die matriks sal gebruik word vir die toekenning van 'n simbool aan 'n opstel. Beide die inhouds- en aanbiedingsasse is in agt vaardigheidsvlakke verdeel. Elke vlak met sy kriteria wat gebruik sal word om 'n opstel te assesser.

Graad 10 uitgebreide geskrewe opstel – Matriks

	VLAK 7	VLAK 6	VLAK 5	VLAK 4	VLAK 3	VLAK 2	VLAK 1
AANBIEDING	Baie goeie beplande en gestruktureerde opstel.	Goed beplan en gestruktureerd. Sintese van inligting.	Skrywe gestruktureerd. Ontwikkel toepaslike argument.	Duidelike poging om argument te konstrueer.	Poging tot argument. Bewyse word gebruik om argument te ondersteun.	Meestal beskrywend. Vae poging om argument te ontwikkel.	Geen struktuur nie.
INHOUD	Baie goeie sintese van bewyse. Ontwikkel toepaslike argument. Baie goeie gebruik van bewyse om argument te ondersteun.	Ontwikkel toepaslike argument. Gebruik bewyse om argument te ondersteun.	Gebruik bewyse om argument te ondersteun.	Bewyse word grotendeels gebruik om argument te ondersteun.			

VLAK 7 Vraag is ten volle beantwoord. Inhoudseleksie is ten volle relevant tot gedagterigting wat gevolg is.	18-20	16-17					
VLAK 6 Vraag is beantwoord. Inhoudseleksie is relevant tot gedagterigting wat gevolg is.	16-17	15	14				
VLAK 5 Vraag in 'n groot mate beantwoord. Inhoud voldoende gedek en relevant.		14	13	12			
VLAK 4 Vraag herkenbaar in antwoord. Gebreke t.o.v. inhoudseleksie. Irrelevante inhoudseleksie.			12	11	10		
VLAK 3 Feite hou nie altyd verband met vraag. Gebreke t.o.v. omvang.				10	9	8	
VLAK 2 Inhoud skraal. Vraag ontoereikend beantwoord.					8	7	6
VLAK 1 Vraag glad nie beantwoord nie. Inhoud ontoereikend. Grootliks irrelevant.						6	0-4

VRAAG 1: SLAVERY**1. WAAROM WAS DAAR N VERBAND TUSSEN DIE ATLANTIESE SLAWE
HANDEL, EKONOMIESE RYKDOM EN RASSISME ?**

1.1 (a) *[Gebruik bewyse uit bron van begrip van konsep aan te dui –V1 - LU2; AS1]*

- Rassisme is die oplegging van n mens se eie rassistiese waarde sisteme op ander mense.
(bv. blankes teenoor swartes of anders om) (1 x 2)
(2)

(b) *[Seleksie van inligting van bron 1A –V1 –LU1; AS3]*

- Die ontvoering van slawe uit Afrika (moederland) na Amerika (gasheer land) en die versending van goedere (suiker, katoen) na Brittanje (koloniale moondheid)

(1 x 2) (2)

(c) *[Ondersoek bewyse in Bron 1B - V2 – LU1; AS4]*

- Die advertensies wys dat slawe minder as menslik behandel is en sonder respek en waardigheid
- Dit ondermyn hulle mense regte omdat dit die verkoop van mense geadverteer het (1 x 2)
(2)

(d) *[Interpretasie van bewyse in Bron 1B – V3 – LU3; AS3]*

- Nee
- Geen respek vir medemens
- Slawe is as minder menslik gesien (1 x 2)
(2)

(e) *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1B - V3 –LU3; AS3]*

- Koloniale name “beter” of meer “aantreklik ”.
- Slawe verloor hulle hul identiteit (1 x 2)
(2)

1.2(a) *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1C - V3 – LU3; AS3]*

- Beklemtoon die manier waarop n slawe veiling gehou is
- Tydens veiling voel slawe onseker en bang (2 x 2)
(4)

(b) *[Identifiseer bewyse uit Bron 1C –V2 – LU2; AS2]*

- Slawehandelaar entoesiasies
- Haastig om by die veiling te kom om die “beste” slaaf teen die “beste” prys te koop (enige 1 x 2)
(2) (2)

1.3 (a) *[Interpretasie van inligting uit bron 1D –V3 – LU3; AS1/3]*

- Hulle was jonk
 - Bied spesifieke vaardighede
 - (2 x 1) (2)
- (b) *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1D –V3 – LU3; AS1/3]*
- Hulle was fisies onfiks
 - Fisiese gebreke
 - Te jonk(seun) (2 x 1) (2)
- (c) *[Onttrek bewyse uit Bron 1D –V1 – LU1; AS3]*
- Huishoudelike take verrig
 - Jonk en kon verskeidenheid van take verrig (2 x 1) (2)
- 1) (2)
- 1.4 (a) *[Beoordeling van bewyse uit Bron 1E - V2 – LU1; AS4]*
- Ontken dat slawerny bestaan het
 - Slawerny nie belangrik nie. Dit het nie mense regte geskend nie (enige 1 x 2) (2)
- (b) *[Interpretasie van bewyse uit Bron 1E –V3 – LU3; AS3]*
- Slawerny die rede vir ekonomiese sukses in die Weste
 - Slawerny die rede vir die vernietiging van lande in Afrika, die mense en die ekonomie
 - Slawerny word nog onbewustelik beoefen (enige 1 x 2) (2)
- (c) *[Analise van bewyse uit Bron 1E –V3 – LU3; AS3]*
- Swart mense is lui en onbevoeg
 - Veronderstel dat Swart mense slawe geword het omdat hulle nie arbeidsaam was nie
 - Armoede in Afrika omdat Swart mense onbevoeg is (enige 2 x 2) (4)

1.5 Uitgebreide Skrywe

- (a) *[Analise en Sintese. Konstrueer sinvolle argument op grond van bewyse – V3 – LU3; AS2&4]*

Kandidate moet die volgende aspekte insluit:

SINOPSIS

Kandidate moet kan bewys hoekom die Atlantiese slawe handel, ekonomiese rykdom en rassisme nou verbind was. Relevante voorbeelde moet gebruik word om die argument te ondersteun

HOOF ASPEKTE

- Inleiding:Kandidate moet klem lê op die redes vir slawerny onder Europese lande.

UITBREIDING

- Redes vir die Atlantiese slawe handel
- Impak van die slawehandel op Afrika en en Europese lande
- Ekonomiese impak van die Atlantiese slawehandel vir Afrika die Amerika's en Brittanje en Brittanje
- Behandeling van slawe
- Skending van mense regte
- Impak van mense regte skending op slawe
- Rasse vooroordeel tussen slawe-eienaar(mag en gesag) en slawe(geen menswaardigheid, respek of selfwaarde)
- Verbind slawerny, ophoping van rykdom en rassisme
- Enige ander relevante inligting
- Samevatting: Kandidate moet die argument saambind deur te fokus op die impak wat die slawehandel op Afrika en die koloniale lande gehad het.

(20

)

Gebruik die matriks op bladsy 5 van hierdie dokument om die opstel te assessseer.

(b) *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle bronne-
V3 –LU3; AS2&4]*

Die kandidaat moet die volgende insluit.

- Redes vir slawerny
- Slawerny gebaseer op die ophoping van rykdom
- Metodes wat gebruik is tydens slawe
- Impak van slawerny op gasheerland en moederland
- Slawerny het die Weste ryk gemaak en armoede in Afrika verstewig
- Enige ander relevante inligting

(20)

Gebruik die volgende holistiese rubriek om 'n punt toe te ken.

VLAK 3	• Die inligting geselekteer uit bronne is van toepassing • Inligting is sinvol en word op 'n logiese en gestruktureerde wyse aangebied • Bespreking is goed beplan en saamgestel • Bespreking is gebaseer op bewyse uit al die bronne voorsien • Gevolgtrekking is goed gestruktureerd en gebaseer op bewyse uit die bronne	Punte: 14 – 20
VLAK 2	• Sommige bewyse uit die bronne is gebruik • Bespreking bevat tog struktuur • Bespreking toon bewyse van sinvolheid en logiese vloei • Bewyse aangehaal hou in 'n mate verband met die vraag • Kan 'n gevolgtrekking uit die gegewe bronne maak	Punte: 7 – 13
VLAK 1	• Kan nie die inligting uit die bronne selekteer en gebruik nie • 'n Duidelike plan en sinvolheid ontbreek by bespreking • Gebruik inligting op 'n basiese of elementêre wyse om 'n argument te formuleer • Gevolgtrekking ontbreek	Punte: 0 – 6

(20)

[50]

VRAAG 2 : DIE SOEKE NA VRYHEID**2.1.1 WATTER FAKTORE WAS VIR DIE AMERIKAANSE VRYHEIDSOORLOG VERANTWOORDELIK?**

- 2.1. *[Onttrekking van inligting uit Bron 2A –V1 – LU1; AS3]*
- Weier om belasting te betaal
 - Gekose regering moes die heffing van belasting implementeer
 - Bied weerstand omdat hulle nie belasting op alle daagse goedere kon bekostig nie
- (enige 1 x 2) (2)
- 2.2 (a) *[Vergelyking van bewyse uit Bronne 2B en 2C –V3 – LU2; AS3]*
- Beide Bronne gee inligting oor die oorsake van die Boston Moorde
 - Beide Bronne verwys na die gevolge van die moorde
- (2 x 2) (4)
- (b) *[Vergelyk bewyse in Bronne 2B en 2C – V3 – LU2; AS3]*
- Bron 2B bied steun aan die koloniste en is teen Brittanje
 - Bron 2C goedgesind teenoor die Britse troepe en die koloniste met harde woorde beskryf.
- (2 x 2) (4)
- 2.3 (a) *[Gebruik bewyse uit Bron 2B –V1 –LU1; AS3]*
- Teen Britse beheer
 - Vorm van protes en weier om Britse beheer te aanvaar
- (enige 1 x 2) (2)
- (b) *[Gebruik bewyse uit Bron 2B – V2 –LU1; AS4]*
- Instel van beperkende wetgewing bv Coercive Acts (Intolerable Acts)
- (1 x 2) (2)
- (c) *[Analise van bewyse uit Bron 2B –V2 – LU3; AS3]*
- Goeie ondersteuning van die ander 13 kolonies gekry
 - Help met strewe vir onafhanklikheid
- (2 x 2) (4)
- 2.4 (a) *[Evalueer bewyse uit Bron 2E – V3 – LU3; AS2/3]*
- Britse Ryk aangeval oor koloniale mentaliteit
 - Amerikaanse kolonies moet wegbreek van Britse beheer
- (2 x 2) (4)
- (b) *[Onttrek en organiseer inligting uit Bron 2E – V1 – LU1; AS3]*
- Strewe na vrye en onafhanklike Verenigde State van Amerika
- (1 x 2) (2)
- 2.5 *[Analise en sintese van inligting uit Bron 2F – V3 – LU3; AS2, 3/4]*
- Ja.
 - Ekonomiese en handelsvryheid
 - Vryheid vir alle mense
- (3 x 2) (6)

2.6 Uitgebreide Skrywe

- (a) *[Analise en Sintese. Konstrueer sinvolle argument op grond van bewyse – V3 –LU3; AS2&4]*

Kandidate moet die volgende insluit:

SINOPSIS

Kandidate moet fokus op die verskillende ekonomiese faktore en rewolusionêre idees wat verantwoordelik vir die Amerikaanse Vryheidsoorlog was.

HOOF ASPEKTE

- Inleiding: Kandidate moet klem lê op die redes vir die Amerikaanse Vryheidsoorlog

UITBREIDING

- Fokus op verskillende **ekonomiese faktore** bv:
- Betaal belasting (seel)om Britse onkoste te dek en om Britse troepe aan te hou.
- Teen BEIC tee monopolie en tee belasting
- Intolerable Acts –hawens word gesluit – verlies in inkomste
- Stamp Act – ekstra geld word op dokumente betaal (finansiële las)
- Fokus op faktore wat verband hou met **nuwe idees** bv:
- Mensse regte en menswaardigheid
- Behoefte vir vryheid en onafhanklikheid van Brittanje
- Verwerp die idee van afwesige regering en absolute monargie
- Dring aan op verteenwoordiging in die parlement
- Enige ander relevante feite

Samevatting: Kandidate moet die argument saambind deur te fokus op die impak van die Amerikaanse Vryheidsoorlog.

(20)

Gebruik die matriks op bladsy 5 van hierdie dokument om die opstel te assesser

- (b) *[Interpretasie, analise en sintese van bewyse uit alle bronne – V3 – LU3; AS2&4]*

Die kandidaat mag besluit dat ekonomiese faktore vir die Amerikaanse Vryheidsoorlog verantwoordelik was. Die volgende kan gebruik word.

- Brittanje se ekonomiese beleid t.o.v. die Amerikaanse kolonies
- Instel van onbekosbare tariewe en belasting
- Mense kan nie hierdie belasting bekostig nie
- Respons – verset teen Britse invloed sfeer
- Enige ander relevante inligting

OF

Die kandidaat mag besluit dat die nuwe rewolusionêre idees vir die Amerikaanse Oorlog verantwoordelik was. Die volgende kan gebruik word.

- Fokus op nuwe rewolusionêre idees
- Verander strategie t.o.v. Britse koloniale beheer
- Boston Teeparty – voorbeeld van verset
- Impak van die Boston Teeparty op die 13 Amerikaanse kolonies
- Britse reaksie op nuwe rewolusionêre idees
- Enige ander relevante inligting

Gebruik die volgende holistiese rubriek om 'n punt toe te ken.

VLAK 3	• Die inligting geselekteer uit bronne is van toepassing • Inligting is sinvol en word op 'n logiese en gestruktureerde wyse aangebied • Bespreking is goed beplan en saamgestel • Bespreking is gebaseer op bewyse uit al die bronne voorsien • Gevolgtrekking is goed gestruktureerd en gebaseer op bewyse uit die bronne	Punte: 14 – 20
VLAK 2	• Sommige bewyse uit die bronne is gebruik • Bespreking bevat tog struktuur • Bespreking toon bewyse van sinvolheid en logiese vloei • Bewyse aangehaal hou in 'n mate verband met die vraag • Kan 'n gevolgtrekking uit die gegewe bronne maak	Punte: 7 – 13
VLAK 1	• Kan nie die inligting uit die bronne selekteer en gebruik nie • 'n Duidelike plan en sinvolheid ontbreek by bespreking • Gebruik inligting op 'n basiese of elementêre wyse om 'n argument te formuleer • Gevolgtrekking ontbreek	Punte: 0 – 6

VRAAG 3: DIE INDUSTRIELE REWOLUSIE

3. HET BRITTANJE MAATSKAPLIK EN EKONOMIES BY DIE INDUSTRIELE REWOLUSIE GEBAA

3.1 (a) *[Definisie van begrip - V1 - LU2; AS1]*

Kopiereg voorbehou

- Veranderinge in Brittanje –masjinerie vervang hande arbeid
- Veranderinge in die nywerheid in Brittanje (enige 1 x 2) (2)

(b) *Interpretasie van bewyse – V3 – LU3; AS1]*

- Behoeftes aan goedere van ander lande
- Moederland land voer produkte uit na kolonie – kolonieskepe mark vir goedere
- Lande het die kapitaal om goedere van Brittanje te koop (enige 1 x 2) (2)

(c) *[Onttrek en organisasie van bewyse – V1 – LU1; AS3]*

- Sterk land
- Skepe om goedere te vervoer
- Gunstige klimaat
- Voldoende kapitaal
- Koloniale moondheid
- Arbeid
- Politiek stabiel
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

(d) *[Interpretasie van bewyse – V2 – LU3; AS2/3]*

- Krag aangedrewe masjinerie
- Massa produksie
- Uitvindings
- Verstedeliking
- Groei van dorpe
- Nuwe metodes – kommunikasie en handel
- Groei van kapitalisme
- Nuwe wêreld ekonomiese sisteem
- Maatskaplike verandering (enige 1 x 2) (2)

3.2 (a) *[Afleiding van bewyse – V3 – LU3; AS2]*

- Groei van bevolking (1 x 2) (2)

(b) *[Onttrek relevante inligting van Bron - V1 – LU1; AS1]*

- Nuwe nywerhede ontwikkel
- Werkgeleenthede
- Verstedeliking
- Enige ander relevante antwoord (enige 1 x 2) (2)

(c) *[Onttrek relevante inligting van Bron – V1 – LU1; AS1]*

- Myne klein – slegs kinders kon steenkool dra (1 x 2) (2)

(d) *[Gebruik bewyse om tot 'n gevolgtrekking te kom – V2 – LU3; AS2/3]*

- Rotsstortings
- Instorting van mure en dakke
- Vasgevang in myne
- Swak ventilasie
- Baie sterf

- Enige ander relevante antwoord (enige 3 x 1) (3)

(e) *[Beoordeel van bewyse-V2 – LU1; AS4]*

- Weerspieël bevolking – groei in Brittanje
- Invloed van die Industriële Rewolusie in Brittanje
- Gevaar van die myne
- Omstandighede waaronder kinders moes werk
- Misbruik van kinders arbeid (enige 2 x 2) (4)

3.3 (a) *[Onttrek bewyse – V1 – LU1; AS3]*

- Klein
- Swak versorg deur eienaars
- Rotte
- Enige ander relevante antwoord (enige 3 x 1) (3)

(b) *[Interpretasie van bewyse –V2 – LU3; AS3]*

- Eienaar nie besorg oor huurders
- Eienaar moeilik (opsetlik) (2 x 2) (4)

(c) *[Evalueer betroubaarheid van bewyse – V2 – LU1; AS4]*

Betroubaar

- Aanduiding van swak toestande waaronder huurders gebly het
- Aanduiding van die moeilike (opsetlike) karakter van die eienaar

OR

Onbetroubaar

- Bevooroordeel (1 x 2) (2)

3.4 (a) *[Interpretasie, analise en sintese – V3 – LU3; AS2/4]*

Kandidate moet die volgende aspekte insluit:

SINOPSIS

Kandidate kan of met die vraag saamstem of verskil. Kandidate wat met die vraag saamstem moet aandui waarom die Industriële Rewolusie van belang of betekenisvol vir Brittanje was. Kandidate wat nie saamstem nie moet kan aandui waarom dit nie vir Brittanje belangrik was nie.

HOOF ASPEKTE

- Inleiding: Kandidate moet toepaslike argument ontwikkel en bewyse gebruik om argument te ondersteun

UITBREIDING

- Ontwikkeling van kapitalisme
 - Impak van nuwe uitvindings
 - Die uitwerking op die samelewing (sosiale veranderinge en impak)
 - Ekonomiese veranderinge en impak
 - Nuwe bronne van krag
 - Ontwikkeling van infrastruktuur, vervoer en kommunikasie
-
- Samevatting: Kandidate moet die argument saambind met 'n relevante gevolgtrekking waarin die kandidaat verduidelik of die Industriële Rewolusie vir Brittanje van belang was.

Gebruik die matriks op bladsy 5 van hierdie dokument om die opstel te assesseer.

(b) *[Interpretasie, analise en sinteses – V3 – LU3; AS2/4]*

Kandidate moet die volgende aspekte insluit.

- Ontwikkeling van nywerhede en landbou
- Massa produksie van goedere
- Verstedeliking
- Nuwe metodes van kommunikasie
- Ontwikkeling van kapitalisme
- Nuwe werêldeconomie
- Toename in bevolking
- Werkskepping

Gebruik die holistiese rubriek om 'n punt toe te ken.

Gebruik die volgende holistiese rubriek om 'n punt toe te ken.

VLAK 3	- Die inligting geselekteer uit bronne is van toepassing - Inligting is sinvol en word op 'n logiese en gestruktureerde wyse aangebied - Bespreking is goed beplan en saamgestel - Bespreking is gebaseer op bewyse uit al die bronne voorsien - Gevolgtrekking is goed gestruktureerd en gebaseer op bewyse uit die bronne	Punte: 14 – 20
VLAK 2	- Sommige bewyse uit die bronne is gebruik - Bespreking bevat tog struktuur - Bespreking toon bewyse van sinvolheid en logiese vloei - Bewyse aangehaal hou in 'n mate verband met die vraag - Kan 'n gevolgtrekking uit die gegewe bronne maak	Punte: 7 – 13
VLAK 1	- Kan nie die inligting uit die bronne selekteer en gebruik nie 'n Duidelike plan en sinvolheid ontbreek by bespreking - Gebruik inligting op 'n basiese of elementêre wyse om 'n argument te formuleer - Gevolgtrekking ontbreek	Punte: 0 – 6

VRAAG 4: VERANDERING TUSSEN 1750 EN 1850**4. HOE HET SHAKA SUIDER AFRIKA IN DIE VROEË 1800's VERANDER?****4.1 (a) [Onttrek bewyse – V1 – LU1; AS3]**

- Shaka se koninkryk tussen die Pongola en Tugela rivier - goeie taktiese skyf vir wanneer hy sy bure aanval

- Beskerm hom van aanvallers

(2 x 1) (2)

(b) [Onttrek bewyse – V1 – LU1; AS3]

- Ndebele
- Ngwane
- Hlubi
- Ndwandwe

(enige 2 x 1)(2)

(c) [Verduideliking van bewyse – V2 – LU2; AS2]

- Groot stukke grond onbewoon
- Vernietig inheemse volke
- Huise en tradisionele familie leefwyse vernietig

(enige 2 x 2)(4)

(d) [Interpretasie van bewyse – V2 – LU2; AS3]

- Oorlog
- Vernietig inheemse familie leefwyse
- Dispossession and occupation of tribal land

(enige 2 x 2)(4)

4.2 (a) [Evaluasie van bewyse – V3 – LU3; AS2&3]

- Fynn se weergawe onbetroubaar en bevooroordeel
- Slegs een kant van die storie

- Historikus (Geschiedkundige) behoort beide kante te beskou - Gebaseer op bewyse. Moet dan ingeligte besluit maak en dit objektief oordra
- Enige ander relevante antwoord (enige 2 x 2)(4)

(b) *[Interpretasie van bewyse – V2 – LU1; AS4]*

- Beter wapens (gewere en kort spiese)
- Vasberade, dapper impi's (soldate)
- Beter en georganiseerd militêre styl (enige 1 x 2)(2)

(c) *[Interpretasie van bewyse – V3 – LU2; AS3]*

- Intelligente leier
- Strategiese en hoogs georganiseerde leier
- Genadeloos
- Sonder vrees en wreed (enige 2 x 2)(4)

4.3 (a) *[Onttrek bewyse – V1 – LU3; AS3]*

- Inisiatief, strategies en sonder vrees
- Verantwoordelik vir die geboorte van die Zoeloe nasie (enige 1 x 2)(2)

(b) *[Evaluasie van bewyse – V2 – LU2; AS3]*

- Colossus en Shaka beide magtige leiers
- Speel belangrike rol om magtige koninkryke op te stel (2 x 2)
(4)

(c) *[Evaluasie en analise van bewyse – V3 – LU3; AS2&3]*

- Mondelinge tradisie gewoonlik die enigste bewyse wat tradisionele Afrika gemeenskappe gehad het om inligting van een generasie na 'n ander, oor te dra
- Geskrewe bronne wat wel oor Shaka beskikbaar was, gewoonlik onbetroubaar, bevooroordeel en twyfelagtig
- Noodsaaklik om bronne te gebruik wat verskillende standpunte insluit (2 x 2)(4)

4.4 (a) *[Vergelyk bewyse – V3 – LU3; AS2&3]*

- Bron 4B gee onbetroubare en bevooroordeelde beeld van Shaka (Skurk en oorlogsagtig)
- Bron 4C meer gebalanseerde perspektief op Shaka (beide sieninge) (2 x 2)(4)

(b) *[Vergelyk bewyse – V2 – LU1; AS2; VO3; AS2&3]*

- Bron 4C - meer gebalanseerde siening van Shaka

- Kandidate kan verskil – enige relevante argument moet aanvaar word (2 x 2)(4)

4.5 Uitgebreide Skrywe

(a) *[Analise en Sintese, Konstrueer sinvolle argument op grond van bewyse – V3 – LU3; AS2&4]*

Kandidate moet die volgende aspekte in hulle antwoord (respons) insluit:

SINOPSIS

Kandidate moet die rol wat Shaka in die verandering in Suider-Afrika in 1880's gespeel het, bespreek. Bespreking moet fokus op Shaka se leierskap, militêre vaardighede en sy rol om die Zoeloe te verenig in 'n magtige ryk.

HOOF ASPEKTE

Inleiding: Kandidate moet klem lê op Shaka se begin (vroeër) jare en die rol wat hy gespeel het.

UITBREIDING

- Shaka aan bewind
 - Leierskap. Militêre vaardighede
 - Militêre strateeg (Opleiding van soldate – gebruik van wapens en tegnieke)
 - Konsolidasie van mag – omliggende stamme word verslaan
 - Stigting van die magtige Zoeloe Ryk
 - Impak van Shaka se era
 - Shaka se bydrae tot die Mfecane
-
- Samevatting: Kandidate moet die argument saambind met 'n relevante slotopmerking – Rol van Shaka en hoe hy die Zoeloe Ryk tot 'n magtige nasie uitgebou het.

(20)

Gebruik die matriks op bladsy 5 van hierdie dokument om die opstel te assessseer.

(b) *[Interpretasie, Analise en Sintese – V3 – LU3; AS2&4]*

Indien die kandidaat JA antwoord – moet die volgende ingesluit word.

- Shaka uitstekende leier
- Militêre strateeg. Toegewyde taakmeester
- Nuwe militêre strategie: kort spies en “bull horn” formasie
- Militêre genie – konsolideer mag
- Zoeloe verstrek – verslaan swakke stamme – word opgeneem in Zoeloe Ryk
- Sy eie invloedseer vergroot – besit meer grond
- Onoorwonne vir amper 12 jaar – invloed van sy militêre mag nog van belang
- Enige ander relevante inligting

Sommige kandidate mag op NEE besluit. Die volgende moet ingesluit word.

- Shaka genadelose, wrede leier
- Toestande in 1800 – gunstige klimaat vir Shaka
- Shaka se wreedheid – rede vir sy sukses
- Naburige stamme vrees sy wreedheid – gee pad
- Enige ander relevante inligting

(20)

**Gebruik die volgende holistiese rubriek om ‘n punt toe te ken.
Gebruik die volgende holistiese rubriek om ‘n punt toe te ken.**

VLAK 3	• Die inligting geselekteer uit bronne is van toepassing • Inligting is sinvol en word op ‘n logiese en gestruktureerde wyse aangebied • Bespreking is goed beplan en saamgestel • Bespreking is gebaseer op bewyse uit al die bronne voorsien • Gevolgtrekking is goed gestruktureerd en gebaseer op bewyse uit die bronne	Punte: 14 – 20
VLAK 2	• Sommige bewyse uit die bronne is gebruik • Bespreking bevat tog struktuur • Bespreking toon bewyse van sinvolheid en logiese vloei • Bewyse aangehaal hou in ‘n mate verband met die vraag • Kan ‘n gevolgtrekking uit die gegewe bronne maak	Punte: 7 – 13
VLAK 1	• Kan nie die inligting uit die bronne selekteer en gebruik nie • ‘n Duidelike plan en sinvolheid ontbreek by bespreking • Gebruik inligting op ‘n basiese of elementêre wyse om ‘n argument te formuleer • Gevolgtrekking ontbreek	Punte: 0 – 6

(20)
[50]